

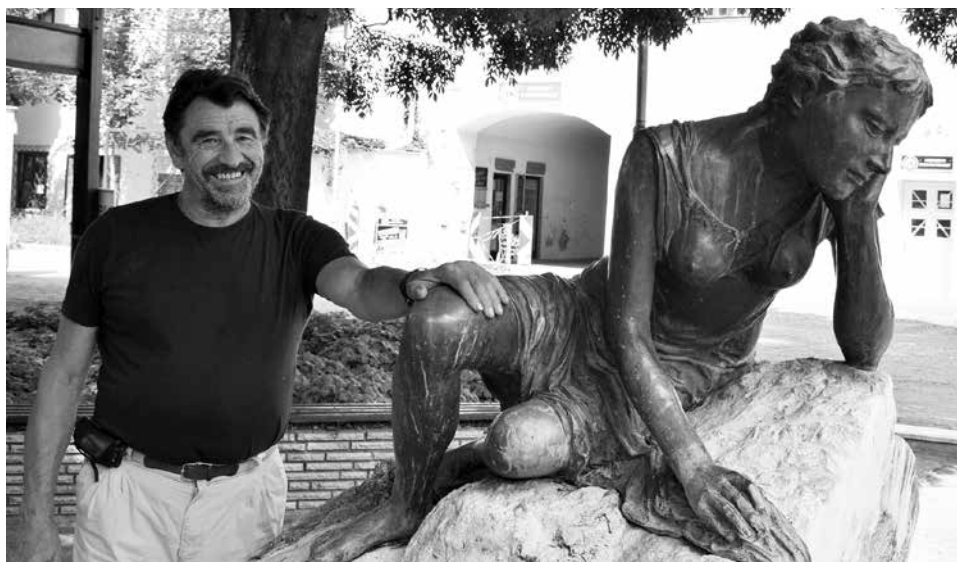
Erdélyben még ma is nagy az értékkereső éhség

Közel száz tárlaton láthatta már a közönség Adorjáni Endre szobrai, domborműveit, kisplasztikáit, Magyarországon, Erdélyben és Olaszországban. Legutóbb, júliusban, a Tolna vármegyei Tamásiban. A most 73 éves, kolozsvári születésű művész 1989-ben települt át feleségével és két kislfiával Csíkszeredából a dunántúli Szekszárdra.

– Először beszéljünk a kötődésről. Az Erdélyből áttelepültek többsége gyakran visszajár a szülőföldjére. Ön mint művész-tanár ottani szabadegyetemen

is tanított nyaranta, amikor már rég Szekszárdon élt. Mi volt az eljövétel, és mi a vissza-visszatérés alapvető oka?

– Két kislfiával, egy harmadikkal és egy nyolcadikkal jöttünk át – mondja –, 1989 óta élünk Szekszárdon. A feleségem építész végzettségű, a bátaszéki polgármesteri hivataltól ment nyugdíjba, én a főiskolán (a későbbi egyetemi karon) tanítottam, a rajz, vizuális nevelés tanszéken, 2014-ig. De nyugdíj után is vállaltam még tanítványokat, főleg olyanokat, akik képzőművészeti felvételre készültek. Az áttelepülésünk fő oka a gyermekeink anyanyelven

A szerző fotói

Adorjáni Endre a szekszárdi piactéren látható, *Meditáció* című szobrával

Egy jellegzetes, gondolatközvetítő Adorjáni-szobor

való taníttatásának biztosítása volt. (Mindenki tudja, hogy Ceaușescu Romániájában milyen állapotok uralkodtak.) A visszajárás oka pedig a szülőföld vonzása, a rokonok látogatása. Nagy a család, öten vagyunk testvérek, édesapám és édesanyám is református lelkész volt. Kaptunk tőlük útravalót, hitből, magyarságból, emberségből.

– *Hogyan vált művésszé? Mik voltak az első jelek? A felmenői között akadtak alkotók?*

– Anyai nagyapám, aki szintén református pap volt, zenélt, írt, elvégezte a teológia után a bölcsészkart is, tehetséges, köztiszteletben álló ember volt. Anyám verseket írt és jól rajzolt. Igazán jelentős festőművész a felmenőim között egy volt, Paál László. Érdekes, hogy a gének pár generáción át szunnyadni hagyják, aztán engedik felszínre törni a tehetséget. Kinél így, kinél úgy. A testvéreim gyerekeinél például a zenészi képességek bontakoztak ki; többen végeztek konzervatóriumot. Én negyedik koromtól rajzolok, hatodiktól mintázok. Dészicheyen, a patakparton bányásztam az agyagot

az első szobraimhoz. Aztán a marosvásárhelyi képzőművészeti líceumban érettségiztem, Kolozsváron szobrász diplomát szereztem, a pedagógiai modul is elvégezve, és tanítani kezdtem.

– *Sok művész érzi úgy, hogy a tanítás elrabolja az idejét az alkotástól. Ön is csak a pénzkereset, a megélhetés miatt vállalja oktatói munkát?*

– Nekem sok örömet okozott a tanítás. Más kérdés, hogy a körülmények időnként elkeserítettek. Gyergyóditróban kezdtem, három évet töltöttem ott, ahol előttem húsz évig nem volt rajztanár. Aztán helyettes tanárként több iskolában kaptam „lehetőséget” Csíkszeredában. Ez úgy működött, hogy minden nyáron egy-egy éves helyettesi megbízatást sikerült kijárnom a helyi pártvezetőknél, 18 éven keresztül. Így bántak a magyarokkal akkoriban, arrafelé. Szerencsére volt egy bérelt műtermem, és sokat alkothattam, bár megrendeléseket nem kaptam.

– *Világosan érzi egy képzőművész, hogy ő inkább szobrász-e, vagy inkább festő? Hogy síkban vagy térben tudja-e magát jobban kifejezni?*

– Készítettem grafikákat, festményeket is, de akkor érzem jól magam, ha meg tudom markolni a földet, az agyagot, az anyagot. Nem válik élesen el a piktúra és a szobrászat, hiszen térlátásra, fény-árnyékviszonyok, tónusok ábrázolására itt is, ott is szükség van. De ez csak egy tényező a sok közül. A mesterségbeli tudáson túl: hit, önbizalom és alázat is kell ahhoz, hogy valaki megpróbáljon művészi szinten valamit közvetíteni. És csak évtizedek múltán fog eldölni, hogy maradandó-e a mű, hogy az értékek hierarchiájában ott csillog-e, vagy por lepi.

A művész kertjében

– *A kiállítások fontosak? Legutóbb Tamásiban mutatta be a munkáit. Hány tárlata volt eddig?*

– Nem tartom pontosan számon, de közel száz. Abból több mint ötven még otthon, Erdélyben. Fiatalon na-

gyon meg akartam mutatni magamat. És visszajárva tapasztalom, hogy máig nagyobb a művészet iránti igény, az értékkereső éhség, mint az anyaországban. Arrafelé él még az emberekben a szellemi hódítási vágy.

– *Legutóbbi munkája egy Mészöly Miklós-mellszobor volt. Egy időben groteszk alkotásokat is tervezett. Mit valósít meg, hogyan telnek a napjai mostanában?*

– Komolyabb felkérésekről a mai világban nem szabad álmodni. Főleg nem hetven év fölött. Dolgozom, kisebb munkákon. Valóban izgat a groteszk kifejezésmód, ami nem tévesztendő össze a szimpla humorral, a karikatúrával, amivel esetenként a tehetség hiányát próbálják kompenzálni. A groteszk sokkal mélyebb dolog, egyfajta keserű empátia, ami megérinti a befogadót. Ha nem érinti meg, csak szórakoztatja, az se megvetendő, de művészetnek nem nevezhető.

Wessely Gábor